Cijfers en dilemma's
door Peter Lenssen

Nauwelijks enkele maanden op weg in het nieuwe jaar en de cijfers liegen er niet om. In 2018 zijn alweer vier journalisten gedood. Brazilië, Mexico, Slowakije en Yemen tekenden ervoor. Daarnaast werden twee burgerjournalisten in Syrië gedood en een in Yemen. In Syrië werd ook nog een media-assistent vermoord. Verder zitten 179 journalisten, 125 burgerjournalisten en 15 media-assistenten in diverse landen gevangen. Kampioenen op dit beklagenswaardig terrein: Azerbeidzjan, Bangladesh, China, Eritrea, Oezbekistan, Iran, Syrië en Vietnam. Het zal geen verwondering wekken dat het Turkije van Erdogan de kroon spant.

Deze week was Boekenweek. Tijdens de presentatie van mijn nieuwe roman *Pleisterplaats Belleville,* bedoeld als hommage aan Charlie Hebdo (en als monument voor de vrijheid van meningsuiting) heb ik, omdat mijn roman gedeeltelijk in Istanbul speelt, een aantal keren aandacht gevraagd voor het lot van Turkse journalisten. Ik noemde de journalist en schrijver Ahmet Altan. Levenslang kreeg hij voor 'ondermijning van de staat' en nog een aantal andere vage, nietszeggende aanklachten. Altan zei in de New York Times: 'We zullen naar buiten mogen om een uur per dag zonlicht te kunnen zien. We zullen nooit gratie krijgen en we zullen sterven in een gevangeniscel. Dat is het vonnis (…) Ik zal de wereld nooit meer zien.'

Ahmet Altan is niet de enige. Denk aan de elf van Amnesty International, waaronder twee mensenrechtenactivisten uit Duitsland en Zweden die in de zomer van 2017 werden opgepakt. Ze zijn voorlopig vrijgelaten maar kunnen nog steeds vijftien jaar gevangenisstraf krijgen. De duim van de dictator hoeft maar naar beneden te wijzen en zijn vazallen bij de rechterlijke macht zullen die straf uitspreken. Taner Kiliç, Amnesty-voorzitter in Turkije, werd eind januari vrijgelaten maar werd meteen weer opgepakt met een andere smoes. De Turks-Duitse journalist Deniz Yücel, correspondent voor Die Welt, zat een jaar vast op verdenking van spionage en terreurpropaganda voordat hij na zware internationale druk een paar weken geleden werd vrijgelaten. Drie journalisten werden echter op dezelfde dag dat Yücel vrijkwam door de rechter veroordeeld tot levenslang.

Journalisten die werken in landen waar mensenrechten onder druk staan hebben het lastig. Niet alleen omdat ze een schier onmogelijke afweging moeten maken tussen misstanden aan de kaak stellen en hun eigen vrijheid en veiligheid, maar ook door het gegeven dat ze de mensen die ze interviewen een podium bieden om zich uit te spreken (wat positief is) maar ze daarmee ook in gevaar brengen.

In mijn roman *Pleisterplaats Belleville* worstelt hoofdpersoon Paul met dat dilemma. Het is volgens mij de grootste opgave waarvoor journalisten, maar ook schrijvers, kritische kunstenaars en andere mensenrechtenactivisten in dictatoriale landen zich gesteld zien. Wat ben ik bereid te riskeren voor een beetje meer vrijheid? Hoeveel sociale en emotionele angst ben ik persoonlijk bereid te ondergaan? Het zijn vragen die zich voor degene die het betreft nauwelijks laten beantwoorden.

Uw vriend, Peter Lenssen

Bron: *Buiten de orde*, 15 april 2018